

VYPUKNUTIE SVETOVEJ VOJNY

1. Začiatok vojnových operácií

Po sarajevskom atentáte 28. júna 1914 vznikla vážna medzinárodná kríza a svet sa ocitol na prahu vojny. Situácia bola nesporne vážna. Bol zavraždený následník rakúsko-uhorského trónu a z teroristického činu viedenské kruhy otvorene obviňovali susedný srbský štát. Na druhej strane predchádzajúce krízy – dve marocké krízy, bosenská kríza i obe balkánske vojny – predstavovali nesporne oveľa vážnejšiu hrozbu, ale vojna medzi dvoma nepriateľskými blokmi v Európe nevznikla. Svet preto s napätím, ale aj s nádejou, sledoval vývoj situácie.

Vo Viedni – na cisárskom dvore, vo vláde, parlamente i tlači – reagovali na atentát strojeným rozhorčením, v ktorom však bolo veľa pokrytectva. Už roky predtým bola verejná mienka masívne orientovaná proti Srbsku a atentát mal byť teraz dôkazom, že tento malý balkánsky štát je skutočnou hrozbou. V tlači sa to len tak hmýrilo protisrbskými a protislovanskými stereotypmi. Navonok prejavovaná hystéria však nemohla zakryť skutočnosť, že následník trónu František Ferdinand nebol vo vládnych kruhoch obľúbený a mnohí, vrátane cisára Františka Jozefa, ktorého napäté vzťahy so synovcom boli všeobecne známe, neboli smrťou Františka Ferdinanda dotknutí tak, ako to prejavovali navonok. Obviňovanie Srbska z protirakúskych postojov malo poslúžiť politickým cieľom – išlo o to oslabiť a „potrestať“ balkánskeho nespratníka, teda využiť situáciu na posilnenie pozícií c. a k. monarchie na Balkáne. Srbsko bolo vyhlasované za vinníka atentátu, a to aj napriek tomu, že súd s atentátnikmi nedokázal nijakú priamu vinu srbskej vláde. Maďarské politické kruhy prijali správu o smrti obávaného následníka trónu dokonca s uľahčením. Protimaďarské a protidualistické postoje Františka Ferdinanda boli pre maďarskú politiku vážnou hrozbou. Na druhej strane k novému následníkovi trónu Karolovi maďarská politika vzhliadala s veľkými nádejami. Pred veľkou európskou vojnou Maďari neskrývali obavy, pretože si uvedomovali, že Rumunsko je veľmi nespoľahlivým spojencom Trojspolku, robí si nároky na Sedmohradsko, a to by v prípade vojny znamenalo hrozbu pre Uhorsko. V monarchii teda všeobecne prevládala názor, že Srbsko treba nejakým spôsobom potrestať a oslabiť. Na veľkú európsku vojnu pomýšľali iba vojenské špičky na čele s náčelníkom generálneho štá-